

Dnr: 2008/1753

Försäkringsjuridiska enheten
Kerstin M Claesson
0150-48 70 56

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Angående betänkandet Trygghetssystemen för företagare (SOU 2008:89), (dnr N2008/6738/ENT)

Sammanfattning

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) har huvudsakligen koncentrerat myndighetens yttrande till den del av betänkandet som avser förändringar i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring (ALF).

IAF instämmer i huvudsak i de förslag på förändringar som utredningen presenterar i sitt betänkande avseende företagarnas försäkringsvillkor i ALF. IAF instämmer vidare i uppfattningen om behovet av rent generellt tydligare regler i arbetslöshetsförsäkringen samt vidare i uppfattningen att det är viktigt att reglerna för företagare blir tydligare, enklare och mer förutsägbara. Lagen om arbetslöshetsförsäkring är mycket av ett "lapptäcke" och tolkningsutrymmena är stora. Otydligheten i regelverket och svårigheten att tolka har många gånger lett till att arbetslösa företagare har fått vänta orimligt lång tid på beslut från arbetslöshetskassan angående sin rätt till ersättning.

Förslagen i betänkandet innebär till viss del att rättspraxis kodifieras, vilket enligt IAF kommer att betyda att regelverket görs tydligare. Detta leder i sin tur till en säkrare och mer förutsägbar handläggning av ersättningsärendena.

IAF konstaterar även att Arbetsförmedlingens kontroll av att den enskilde står till arbetsmarknadens förfogande kommer att bli än viktigare genom många av de föreslagna förändringarna.

IAF konstaterar också att paragraferna avseende företagare har blivit fler och längre, vilket dock är nödvändigt om reglerna ska kunna innefatta fler situationer och vara mer preciserade. I betänkandet har det till exempel föreslagits en uppdelning av 34 § ALF. I 34 § ALF definieras vem som avses som företagare och i 34 a § ALF anges vem som inte är företagare. Genom denna uppdelning blir regelverket tydligare.

Avsnitt 11.1 Företagarbegreppet i 34 § ALF

IAF är positiv till att begreppet näringsverksamhet definieras genom hänvisning till 13 kap. 1 § första stycket inkomstskattelagen (1999:1229). Detta innebär att den verksamhet som bedrivs måste uppfylla kraven på vinstsyfte, varaktighet och självständighet. Härigenom blir skillnaden mellan hobbyverksamhet och näringsverksamhet tydlig.

IAF noterar vad gäller aktivitetskravet för företagare i 34 § första stycket ALF att det i förslaget står "som denne personligen utfört arbete i". Enligt IAF borde aktivitetskravet i stället formuleras i presensform till "som denne personligen utför arbete i", eftersom paragrafen ska definiera vem som avses som företagare.

IAF är positiv till att en reglering sker av vilka åtgärder som kan vidtas i ett företag utan att det ska anses som arbete. I detta sammanhang vill IAF dock påpeka att Arbetsförmedlingens kontroll av att den enskilde står till arbetsmarknadens förfogande kommer att bli viktig.

IAF delar utredningens bedömning att det i lagtext är nödvändigt att tydliggöra att uppdragstagare kan bli att betrakta som företagare i ALF:s mening. Genom utredningens förslag löses dock inte problematiken med osjälvständiga och självständiga uppdragstagare utan detta kommer även fortsättningsvis att bli en fråga för rättstillämpningen att lösa.

Avsnitt 11.1.6 Undantag från företagarbegreppet i 34 a § ALF

IAF anser att det är bra att arbete av ideell karaktär undantas från företagarbegreppet så att det blir klarlagt att t.ex. föräldrar som bedriver en kooperativ ekonomisk förening i syfte att ordna barnomsorg eller styrelseledamöter i bostadsrättsföreningar inte riskerar att betraktas som företagare.

Vad gäller arbetsintegrerande sociala företag är det nödvändigt med väl definierade krav på vad som avses med sådana företag. Förslaget i betänkandet kan innebära konkurrenssnedvridning i förhållande till andra företag. Det är också viktigt att arbetslöshetsförsäkringen inte blir en inkomstutfyllnad i dåligt lönsamma företag. Det kan tänkas att andra stödåtgärder från statsmakterna är mer ändamålsenliga i stället för att arbetslöshetsförsäkringen ska användas som en slags inkomstutfyllnad i social verksamhet.

Enligt förslaget i 34 a § tredje stycket ALF ska den som arbetar kvar i företaget efter överlåtelsen av näringsverksamheten utan att ha ett väsentligt inflytande över verksamheten inte betraktas som företagare. Utredningen har i betänkandet konstaterat att uttrycket "väsentligt inflytande" inte är precist och har angivit exempel på situationer då väsentligt inflytande kvarstår. IAF anser att det vore önskvärt att även i lagtexten ange vad som är väsentligt inflytande.

Avsnitt 11.2 Företagares arbetslöshet

IAF är positiv till den föreslagna ordningen som kommer att innebära att personer som upphör med att bedriva näringsverksamhet kommer att kunna beviljas arbetslöshetsersättning betydligt tidigare än idag.

Enligt förslaget kommer nödvändiga åtgärder av förvaltande karaktär inte att anses som åtgärder i näringsverksamhet. Det är fråga om fler åtgärder än idag. Förutom att sköta sådan administration som åligger den enskilde enligt lag, ska den enskilde även kunna förvalta kapital, utföra livsuppehållande åtgärder och åtgärder av underhållskaraktär. Beroende på företagets karaktär och inriktning

kan det tänkas att åtgärderna kan variera. IAF instämmer i förslaget att utvidga de tillåtande åtgärderna så länge den enskilde står till arbetsmarknadens förfogande på så sätt som anges i 9 § ALF. Det är dock viktigt att Arbetsförmedlingen aktivt kontrollerar att den enskilde verkligen står till arbetsmarknadens förfogande.

I betänkandet anges att närståendebegreppet bör ges en vidare innebörd i ALF än i inkomstskattelagen. I förslaget 35 § tredje stycket ALF används uttrycket "närstående person", dock utan att det närmare preciseras vem som avses som närstående person. Enligt IAF bör det i lagtexten definieras vem som avses som närstående person.

Avsnitt 11.3 Beräkning av dagsförtjänst

IAF är positiv till förslaget till ny beräkning av dagsförtjänst och att det tänkta beräkningssättet mer överensstämmer med beräkningssättet för fastställande av SGI. Genom detta tydliggörs att förmåner från trygghetssystemen har samma utgångspunkt. I detta sammanhang vill IAF notera att regeringen har aviserat att en parlamentarisk utredning för att se över hela socialförsäkringssystemet inklusive arbetslöshetsförsäkringen ska tillsättas under nästa mandatperiod.

IAF instämmer i förslaget att vidga möjligheten att beräkna dagsförtjänsten på tidigare anställning från tolv månader till 36 månader för den som lägger ned sin verksamhet inom nämnda tid. Det är bra om den s.k. efterskyddstiden förlängs, eftersom det ger företagaren en rimlig tid att kunna pröva sina idéer och etablera sitt företag.

Avsnitt 11.5 Ny regel för dagsförtjänstberäkning för kombinatorer

IAF anser att det är bra att det i en ny bestämmelse klargörs hur beräkning av dagsförtjänst ska göras i sådana fall då den enskilde under ramtiden haft inkomst både som anställd och som företagare. IAF tillstyrker förslaget som bygger på den praxis som utvecklats inom rättstillämpningen.

Avsnitt 11.6 Medhjälpande makes/makas arbete i enskild näringsverksamhet i 12 a § ALF

IAF tillstyrker förslaget. Även om det kan uppkomma vissa kontrollsvårigheter angående hur mycket den medhjälpande maken/makan har arbetat finner IAF att det är orimligt att en medhjälpande make/maka som arbetat under ett helt år inte skulle kunna uppfylla ett arbetsvillkor för att företaget vid bokslutet visar ett underskott.

Avsnitt 11.7 Ny regel ersätter bisyssla och 17/10-regeln för företagare

Paragrafen är avsedd att ersätta den generella bisyssleregleringen i 39 § ALF och den i praxis fastställda s.k. 17/10-regeln för företagare. IAF anser att det är positivt att den i praxis fastställda s.k. 17/10-regeln lagregleras. I den föreslagna

regeln finns det inte någon begränsningsregel om att näringsverksamheten inte får utvidgas under arbetslösheten, vilket det finns i nuvarande 39 § ALF. För att inte riskera att arbetslöshetsersättningen blir en inkomstutfyllnad föreslås i stället en avräkningsregel. Denna regel innebär att dagpenningen ska minska med det överskjutande beloppet, om inkomsterna från näringsverksamheten under arbetslösheten överstiger tre gånger den högsta dagpenningen per vecka.

Även om IAF anser att det många gånger kan vara svårt att bedöma vid vilken tidpunkt en näringsverksamhet har utökats ifrågasätter IAF om det är tillräckligt med bara en avräkningsregel för att hindra att arbetslöshetsersättning blir en inkomstutfyllnad i mindre lönsamma företag eller blir ett stöd vid uppbyggnad och utveckling av företag och därmed medför en konkurrenssnedvridning.

Avsnitt 11.8 Förslag till arbetsmarknadspolitiskt program

Utredningen föreslår att ett arbetsmarknadspolitiskt program införs med syftet att arbetssökande ska kunna ägna sig åt åtgärder av förberedande karaktär inför start av eget företag utan att riskera sin dagpenning från arbetslöshetskassa. IAF är positiv till förslaget, då det är viktigt att förutsättningarna för arbetslösa som önskar starta eget förbättras.

I detta ärende har generaldirektören Anne-Marie Qvarfort beslutat. Försäkringsjuristen Kerstin M Claesson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen av detta ärende har också gruppchefen Carina Karlsson deltagit.

Anne-Marie Qvarfort

Kerstin M Claesson